

ชื่อสมุนไพร ราชดัด

ชื่ออื่น ดีคน (อุบลราชธานี) กะดัด ฉะดัด(ใต้) ดีคน(กลาง) กาจับหลัก ยาแก้ฮากขม (เชียงใหม่) พญาดาบหัก (ตราด) เพี้ยฟาน (นครราชสีมา ขอนแก่น) เพี้ยะฟาน (นครศรีธรรมราช) มะลาดา (ปัตตานี) สอยดาว(จันทบุรี) เท้ายายม่อมน้อย มะขี้เหา มะดีควาย

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Brucea javanica* (L.) Merr.

ชื่อวงศ์ SIMAROUBACEAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้พุ่มหรือไม้ยืนต้น ขนาดเล็ก สูง 0.5-4 เมตร **เปลือกลำต้น** เรียบ สีขาวปนเทา มีขนสีเหลืองปกคลุมหนาแน่น **ใบ** ประกอบแบบขนนกปลายคี่ เรียงสลับเวียนรอบกิ่ง มีใบย่อย 5-13 ใบ แผ่นใบย่อยรูปขอบขนานแกมรูปไข่ถึงรูปหอกแกมรูปไข่ กว้าง 3-6 เซนติเมตร ยาว 5-10 เซนติเมตร ขอบใบหยักมนเป็นฟันเลื่อยตลอดทั้งขอบใบ ปลายใบแหลม โคนใบมน ผิวใบมีขนนุ่มทั้งสองด้าน เนื้อใบบางนิ่ม ก้านใบย่อยยาว 3-10 มิลลิเมตร ก้านใบยาว 5-10 เซนติเมตร **ดอก** ออกรวมเป็นช่อกระจุกตามซอกใบ ช่อดอกยาว 5-40 เซนติเมตร เป็นดอกแยกเพศ มีทั้งต้นที่พบเฉพาะช่อดอกตัวผู้และดอกตัวเมียในช่อเดียวกัน ดอกย่อยมีขนาดเล็ก สีขาวอมเขียวถึงสีแดงอมเขียวหรือสีม่วง ออกเป็นช่อตามซอกใบ และที่ปลายยอด กลีบดอกรูปช้อนใหญ่กว่ากลีบเลี้ยงเล็กน้อย สีอมม่วงหรือสีน้ำตาลแดง กลีบดอกมี 4 กลีบ มีขน เกสรตัวผู้มี 4 อัน ฐานอัณฑะทรงกลมใหญ่ ก้านชูเกสรเป็น 4 พู รังไข่เป็นชนิดอยู่สูง กลีบเลี้ยงมีขนาดเล็กมาก มี 4 แฉก **ผล** เป็นผลสด กลมเป็นพวง มีเนื้อ รูปกลม ผิวเรียบเป็นมัน ขนาดเล็ก ยาวราว 4 มิลลิเมตร ออกรวมกลุ่มกัน 1-4 ผล เปลือกผลแข็ง เมื่อผลอ่อนสีเขียว เมื่อสุกมีสีดำ คล้ายเมล็ดมะละกอแห้ง มีเมล็ดเดียว ผิวเรียบ สีน้ำตาล รสขมจัด

การกระจายพันธุ์ พบตามป่าเบญจพรรณ และป่าโปร่ง

การขยายพันธุ์ เมล็ด

ลักษณะวิสัย

ลำต้น

ใบ และ ช่อดอก

ใบ และ ผล

สรรพคุณ

ยาสมุนไพรพื้นบ้านจังหวัดอุบลราชธานี ใช้ ราก เข้ายากับนางแซงแดง ฝนกับน้ำดื่ม แก้พิษไข้ ผิดลำแดง ทั้งต้น ต้มน้ำดื่ม แก้ตัวเหลือง ตาเหลือง ตำรายาไทย ผลแก้จัด มีรสขม มีสรรพคุณ แก้กระษัย บำรุงน้ำดี บำรุงน้ำเหลือง แก้ท้องอืดเฟ้อ แก้มวงเวียน แก่หาเรอเวียน แก่อาเจียน แก่เจ็บอก แก่อาเจียน เป็นเลือด เป็นยาบำรุงธาตุ ทำให้เจริญอาหาร ขับพยาธิ แก้โรคบิดไม่มีตัว ท้องร่วง และแก้ไข้มาลาเรีย โดยนำผลมาทุบให้เปลือกแตกต้มรับประทานครั้งละ 5 ผล เมล็ดแห้ง รสขมฝาด ใช้รักษาโรคผิวหนังจำพวกเกลื้อน โดยนำเมล็ดแห้งตำพอแหลกแล้วเอาน้ำทาบริเวณที่เป็น ใช้รักษาโรคเกี่ยวกับลำไส้ ใช้เตรียมเป็นยาคุมธาตุ บำรุงธาตุ รักษาโรคบิดไม่มีตัว โรคพยาธิ แก้ท้องร่วง ราก มีรสขม ต้มกับน้ำดื่ม เป็นยาแก้ไข้ แก้ปวด แก้เสียดท้อง แก้ปวดกล้ามเนื้อ ใช้เคี้ยวกับหมากแก้ไอ ใบ มีรสขม ใช้ตำกับปูนแดงพอกแก้ฝี แก้กลากเกลื้อน ถอนพิษ ตะขบ แมงป่อง แก้ตับม้ามโต ต้น รสขม แก้ไข้ แก้ไข้มาลาเรีย ทั้งต้นและเมล็ด รักษาไข้มาลาเรีย

องค์ประกอบทางเคมี

เมล็ดมีอัลคาลอยด์ brucamarine